

Підтримка регіонального діалогу щодо пенсійної реформи в Чернівецькій області

Цей захід здійснюється в рамках проекту "Просування реформ в регіони" за сприяння Європейського Союзу (<http://ec.europa.eu/europeaid>) та Міжнародного фонду «Відродження» (<http://www.irf.ua>), який реалізується Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій та "Європейською правдою". Окремі думки, висловлені в матеріалах або озвучені на заході, є особистою позицією авторів/спікерів і жодним чином не відображають точку зору Європейського Союзу та Міжнародного фонду «Відродження».

МЕТА – створення регіональної платформи для діалогу щодо реалізації пенсійної реформи в Чернівецькій області

ЦІЛЬОВІ ГРУПИ:

- Безробітні
- Особи з досвідом роботи за кордоном
- Особи передпенсійного віку
- Внутрішньо переміщені особи
- Підприємці
- Особи з досвідом роботи в тіньовому секторі

ПАРТНЕРСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ

Головне управління Пенсійного фонду у Чернівецькій області

Департамент соціального захисту населення
Чернівецької обласної державної адміністрації

Чернівецький обласний Центр зайнятості

Управління Держпраці у Чернівецькій області

Громадська організація «Інститут місцевого самоврядування»

Термін реалізації: травень – жовтень 2018 р.

- Тебе сколько до пенсии оставалось?
- Адин годд!
- Воот, теперь, ещё пять припаяют!

**Результати досліджень на тему:
ПЕНСІЙНА РЕФОРМА ОЧИМА МЕШКАНЦІВ
ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ
МЕТОДИ ЗБОРУ ІНФОРМАЦІЇ:**

1). *7 фокус-груп* (липень 2018) в районних центрах Чернівецької області:

с/мт Герца (09.07)

с/мт Заставна (10.07)

с/мт Кіцмань (11.07)

м. Вижниця (12.07)

м. Чернівці (13.07)

м. Хотин (16.07)

с/мт Глибока (18.07)

Загальна кількість учасників дослідження – 102 респондента

Які реформи здійснюються сьогодні в Україні? Які з них, на Вашу думку, найбільш ефективні?

освітня медична пенсійна судова
реформа місцевого самоврядування (децентралізація)

- Більшість учасників не відчули позитивних зрушень від реформ.
- Частина респондентів сподівається на покращення ситуації, реформи можуть цьому сприяти.

Цитата (ФГ Глибока): «Вроді би щось там реформують, щось там. Але воно не відчувається».

Цитата (ФГ Хотин): «Якби я сказав всьо, шо я думаю, то вони би... диктафона того не хватило би».

Цитата (ФГ Вижниця): «Ще рано бачити ефективність, вони лиш починаються».

Яке Ваше особисте ставлення до пенсійної реформи?

Пенсійна реформа розглядається як така, що урізає права людей:

- підняття пенсійного віку для жінок;
- збільшення страхового стажу для отримання пенсії;
- незрозуміла система нарахування пенсій, яка постійно змінюється;
- несправедлива «зрівнялівка».

Підвищення вимог до отримання пенсії демотивує людей турбуватися про майбутню пенсію.

Більшість респондентів поінформовані про необхідність мати 35 років страхового стажу, щоб отримувати пенсію в 60 років.

Цитата (ФГ Герца): «Зміни відбуваються кожного дня... Сьогодні 35 років стажу, а через рік може бути 40».

Цитата (ФГ Кіцмань): «У нас дуже швидко змінюється законодавство і то, що я зараз зберу інформацію, це не значить, що через років вона буде та сама. У нас все дуже змінюється і поки що тратити час, я думаю, ну...»

Цитата (ФГ Кіцмань): «На даний час такі закони, пройде час будуть другі закони, друга зарплата буде, другі податки будуть».

Чи зверталися Ви хоча б колись до місцевого відділення Пенсійного фонду України? Чи знаєте Ви особливості нарахування пенсії для Вас особисто?

Більшість респондентів поки що не відчувають потреби звертатися до Пенсійного фонду.

Розуміння того, що майбутня пенсія буде залежати від стажу офіційного працевлаштування та розміру доходів.

Слід більше заробити в молодому віці, зароблене ними створить кращий резерв для майбутньої старості, ніж пенсія.

Чи готові Ви доручити власні кошти приватному пенсійному фонду?

- Більшість учасників не мають достатніх коштів для заощаджень і однозначно не готові доручити власні кошти приватному пенсійному фонду, передусім через недовіру.
- Більшою була би довіра до державного фонду, який би надавав певні гарантії.

Цитата (ФГ Глибока): «То добре це всьо, платити, платити, а тут не дожив до пенсії і вот то пішов...»

Цитата (ФГ Глибока): «Мне не хватает до следующего месяца, не то шо уже...»

Цитата (ФГ Герца): «Якщо держава кинула, то приватний фонд тим більше»

Цитата (ФГ Вижниця): «В Україні? Боже борони... Ненадійно це, ненадійно»

Чи маєте Ви досвід отримання заробітної плати в конверті?

Значна частина учасників мають досвід отримання заробітної плати в конверті.

Найчастіше це була ініціатива роботодавця з метою зменшення податкового навантаження.

Іноді це була ініціатива працівника з метою отримання субсидії.

Цитата (ФГ Кіцмань): «Ну більше роботодавця тому, що податки він платить. Він сказав, що буду виплачувати таку суму, але документально відчитуватися буде мінімальною зарплатою. Для людини певно воно не вигідно, даже для пенсії, всьо, бо тому що там вже урізане наполовину».

Цитата (ФГ Хотин): «Ну я вибачаюся, ви скажіть роботодавцю, що хочете оформитись, він скаже завтра уже не приходити, замість тебе прийде той, хто не буде мені голову морочити».

Що в реформі непокоїть Вас найбільше?

- Більшість учасників дуже непокоїть загалом *малий розмір пенсій* в Україні.
- Необхідно встановити обмеження зайнятості пенсіонерів, щоб дати змогу отримати роботу молодшим.
- Разом з цим, пенсіонери вимушені працювати внаслідок неможливості вижити на одну пенсію.

Цитата (ФГ Вижниця): «А наші родичі получають копійки, моя мама проробила 45 років, а має там тищу з чем-то гривень».

Цитата (ФГ Кіцмань): «Робочі місця є, то що в нас тут багато пенсіонерів працює... Вони не є, у нас їм найліпше жиється, у них і робота, і пенсія. А нам нічо».

2). *Глибинні інтерв'ю* (липень-вересень 2018 р.) з мешканцями різних районів Чернівецької області та м. Чернівці

Загальна кількість: 50 інтерв'ю

Загальні висновки

- Респонденти мають певну інформацію щодо пенсійної реформи, але не знають, як це відобразиться на майбутній пенсії кожного.
- Найвищий рівень поінформованості у мешканців обласного центру, а найнижчий - у сільських чоловіків.
- Відсутня кореляція між рівнем обізнаності і віком респондентів.

Що в реформі непокоїть найбільше?

- Неможливість дожити до пенсії;
- малі розміри пенсії;
- те, що вік виходу на пенсію може ще збільшитися;
- неможливість заробити стаж через безробіття;
- відсутність впевненості в житті.

Соціальні групи, які постраждають від реформи:

- ✓ покоління народжених у 1960-70-х роках;
- ✓ сільське населення;
- ✓ молодь, яка не може і не бажає працевлаштовуватися офіційно;
- ✓ ті, хто зайнятий в тіньовому секторі;
- ✓ найбільш вразливі групи населення;
- ✓ ВПО.

Більшість переконані, що будуть отримувати мінімальну пенсію.

Перелік питань, які найбільше цікавлять респондентів в плані пенсійного забезпечення:

- принципи нарахування пенсії та її можливі розміри;
- що зробити, щоб пенсія була гідною;
- як можна поповнити пенсійний стаж;
- як рахувати страховий стаж до 2004 року.

Особливості сприйняття реформи підприємцями

- Практично ніхто не покладає надій на виплати у вигляді пенсій в майбутньому.
- Респондентів турбує, що кошти, які вони сплачують до Пенсійного фонду, використовуються не за призначенням.
- Більшість переконані, що будуть отримувати мінімальну пенсію.
- Через відсутність довіри до держави підприємці не бачать сенсу заощаджувати кошти для пенсії.

«Дожити би до цього віку» (Ірина, 52 роки)

«Реформа схожа на знищення нації» (Валентина, 50 років)

«Сподіватись на державну пенсію – це все одно, що вийти на автобан і надіятися, що тебе не зіб'ють» (Валерій, 32 роки)

Особливості сприйняття реформи безробітними та жінками, що тривалий час перебували в декретній відпустці

- старші вікові групи орієнтовані на допомогу з боку держави, а молоді взагалі не розраховують на неї
- вплив перебування в статусі безробітної особи на майбутнє пенсійне забезпечення оцінюється по-різному:

- малий дохід під час перебування в статусі безробітного вплине на розміри майбутніх пенсійних виплат;

- розміри пенсій настільки незначні, що перебування в цьому статусі не позначиться на пенсії взагалі.

«Погано, що підняли вік виходу на пенсію. Якщо тобі за 40 років, то дуже важко знайти роботу» (Роман, 54 роки)

«Потім я буду висіти на шиї у своїх дітей разом з чоловіком. Якщо ще доживу» (Олена, 46 років)

Особливості сприйняття пенсійної реформи внутрішньопереміщеними особами

- Найбільше респонденти хвилюються щодо можливості отримувати пенсію взагалі та щодо справедливості її нарахування.
- Результат реформи залежить від того, хто її впроваджує. Надій на нинішню владу немає.
- Частина респондентів внаслідок відсутності трудової книжки не зможе підтвердити трудовий стаж.
- Маючи великі розміри страхового стажу, основна маса респондентів розраховують на отримання в майбутньому мінімальної пенсії.
- ВПО стикаються з певними перепонами під час оформлення на роботу за новим місцем проживання, пов'язаними в тому числі і з упередженим ставленням до них.

«Я вважаю, що нас надурили. Мені здається, коли ставили верхню межу в 55 років, вони враховували і емоційне, і фізичне зношування людини. Чому цей вік був? Брала до уваги, що на 56-му році людина не так може віддавати себе будь-якому виробництву» (Людмила, 55 років)

«Я вважаю, що це крадіжка грошей у людей. Чому? Тому що людина сплачує гроші, а на пенсію не встигає вийти, вона просто помирає» (Олексій, 49 років)

«Я не замислювався. Не розраховую на неї, держава навряд чи чимось мені допоможе» (Антон, 34 роки)

«Ну, то що багато не доживе до пенсійного віку. Мені ще 9 років до пенсії, то за 9 років ще зроблять, що потім буде 15» (Володимир, 51 рік)

«Турбують не розміри, а можливість її отримувати» (Тетяна, 50 років)

Особливості сприйняття пенсійної реформи особами передпенсійного віку

- високий рівень поінформованості щодо пенсійної реформи
- більшість учасників дослідження незадоволена збільшенням віку виходу на пенсію та розмірами виплат
- турбота про те, що вони будуть тягарем для своїх дітей, оскільки за таких умов не зможуть хоча чогось накопичити до пенсії
- більшість респондентів зверталися до Пенсійного фонду
- висока оцінка якості роботи співробітників Пенсійного фонду
- наявність необхідного стажу для виходу на пенсію

«...проблемою є рання смертність і коротка тривалість життя» (Руслана, 50 років)

«...реформа відбувається, але на найнижчому рівні це не відчувається» (Любов, 57 років)

«Найбільше постраждають ті, що потрапили в 90-ті роки і не мали змоги працевлаштуватися. Вони були викинуті на вулицю, держава цього не врахувала» (Володимир, 57 років)

«Від пенсійної реформи страждає ціле покоління, 1960-70 років народження» (Алла, 54 роки)

Особливості сприйняття реформи трудовими мігрантами

- Найменше страхового стажу мають трудові мігранти, які тривалий час працювали за кордоном, особливо якщо працевлаштування було більше 10 років тому
- Більшість усвідомлюють, що вони не зможуть своєчасно отримати пенсію або будуть існувати на соціальні виплати

«Знаю дуже багатьох заробітчан, які провели по 15-17 років за кордоном, при виплаті всіх податків, вони не отримали жодної пенсії» (Олеся, 39 років)

«Не хочу думати, живу сьогодні» (Олеся, 39 років)

Особливості сприйняття реформи респондентами з досвідом роботи в тіньовому секторі

- Респонденти молодше 40 років усвідомлюють, що «держави не буде нічого робити для людини», тому треба піклуватися про себе самим.
- Робота в тіньовому секторі стоїть на заваді своєчасному отриманню пенсії.
- Ніхто не бажає укласти договір добровільного страхування.

«Я думаю, що я взагалі не буду отримувати пенсію, бо в мене маленький стаж офіційної роботи» (Наталія, 44 роки)

«Буде тільки гірше. Нічого хорошого я не очікую (Сергій, 37 років).

«Якщо офіційно працювати – це заробляти смішні гроші, копійки» (Наталія, 44 роки)

«В більшості випадків це не обговорюється. Але якби я хотіла, я би оформила приватне підприємництво і мабуть, сплачувала би податок» (Юлія, 37 років)

(«Ні, бо залишишся і без тих 800 грн, які можна відраховувати на пенсійний фонд» (Тетяна, 53 роки)

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!